

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 378.011.3-051:373.3]:37.043.2(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2023-3-3>

Олена Михайлівна АКИМОВА,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти
та освітнього менеджменту,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
E-mail: elenkaakimova@ukr.net
ORCID: 0000-0002-0776-1908

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОГО КОМПОНЕНТУ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

У статті схарактеризовано основні напрями підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації корекційно-розвиткового компонента: загальну підготовку, у межах опанування освітніх компонентів циклу професійної підготовки, які передбачають засвоєння та прийняття власних ціннісних орієнтацій, формування професійної позиції й усвідомлення змісту основних понять інклюзії у процесі вивчення освітнього компонента: «Інклюзивна освіта»; психолого-педагогічну підготовку, у межах опанування освітніх компонентів циклу професійної підготовки: «Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі», «Основи патопсихології та психологічного супроводу дітей з ООП»; предметну підготовку в межах опанування компетентностей реалізації корекційно-розвиткового компонента у процесі вивчення тем освітніх компонентів із циклу професійної підготовки, а саме: «Планування роботи асистента вчителя»; «Сутність процесів адаптації та модифікацій»; «Дидактично-методичне забезпечення діяльності асистента вчителя із засвоєння програмового матеріалу учнями з особливими освітніми потребами»; «Алгоритм діяльності асистента вчителя: засвоєння знань освітніх галузей дітьми з особливими освітніми потребами»; «Диференціація процесу оцінювання навчальних результатів»; «Стратегії викладання у класах з інклюзивною формою навчання»; «Реалізація корекційно-розвиткового компонента інклюзивного навчання».

Сформульовано основні аспекти, які враховують у плануванні освітнього процесу та супроводу вчителі початкових класів у власній практиці з реалізації корекційно-розвиткового компонента: урахування рекомендацій щодо використання медичних, психологічних, педагогічних методів, прийомів, інструментів роботи; розвиток особистих моральних якостей у школярів класу та дитини, що отримує особливу підтримку; побудова комунікаційної стратегії та сприятливого середовища згідно з вимогами закладу освіти; формування навчальних та пізнавальних мотивацій через інтеріоризацію; розвиток і покращення вже сформованих психофізіологічних функцій, що першорядні для організації навчальної діяльності; розширення кругозору, формування здатності до усного, писемного, альтернативного мовлення молодших школярів до рівня, що надасть можливість брати активну участь в освітньому процесі, працювати з дидактичним матеріалом, комунікувати з учасниками освітнього процесу; подолання інтелектуальної, навчальної, особистої пасивності в освітньому процесі тощо.

Ключові слова: майбутні вчителі початкових класів, інклюзивне навчання, корекційно-розвитковий компонент, молодші школярів, фахові компетентності, освітні компоненти.

Olena Mykhailivna AKIMOVA,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Pedagogy, Psychology,
Primary Education and Educational Management,
Municipal Establishment
«Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy»
of Kharkiv Regional Council
E-mail: elenkaakimova@ukr.net
ORCID: 0000-0002-0776-1908

PREPARATION OF FUTURE TEACHERS OF PRIMARY GRADES FOR THE IMPLEMENTATION OF THE CORRECTIVE AND DEVELOPMENTAL COMPONENT INCLUSIVE EDUCATION

The article characterizes the main directions of training future primary school teachers for the implementation of the corrective and developmental component: general training, within the scope of mastering the educational components of the cycle of professional training, which involve the assimilation and acceptance of one's own value orientations, the formation of a professional position and awareness of the content of the main concepts of inclusion during study educational component: "Inclusive education"; psychological and pedagogical training, within the scope of mastering the educational components of the cycle of professional training: "Organizational principles of activity of a teacher's assistant in an inclusive class", "Basics of path psychology and psychological support of children with special needs"; subject training within the framework of mastering the competences of the implementation of the corrective and developmental component during the study of topics of educational components from the cycle of professional training, namely: "Planning the work of a teacher's assistant"; "Essence of processes of adaptations and modifications"; "Didactic and methodical support of the activity of a teacher's assistant for the assimilation of program material by students with special educational needs"; "Algorithm of activity of a teacher's assistant: assimilation of knowledge of educational fields by children with special educational needs"; "Differentiation of the process of evaluation of educational results"; "Teaching strategies in classes with an inclusive form of education"; "Implementation of the corrective and developmental component of inclusive education".

The main aspects that are taken into account when planning the educational process and accompanying elementary school teachers in their own practice for the implementation of the corrective and developmental component are formulated: taking into account recommendations regarding the use of medical, psychological, pedagogical methods, techniques, work tools; development of personal moral qualities in schoolchildren of the class and a child receiving special support; building a communication strategy and a favorable environment in accordance with the requirements of the educational institution; formation of educational and cognitive motivations through internalization; development and improvement of already formed psychophysiological functions, which are of primary importance for the organization of educational activities; broadening the horizons, forming the ability to speak, write, and alternative speech of younger schoolchildren to a level that will enable them to actively participate in the educational process, work with didactic material, and communicate with participants in the educational process; overcoming intellectual, educational, personal passivity in the educational process, etc.

Key words: *future primary school teachers, inclusive education, corrective and developmental component, younger students, professional competences, educational components.*

Вступ. На сучасному етапі функціонування системи освіти всі її рівні характеризуються провідною тенденцією – упровадженням норм інклюзії, що виступають ключовими аспектами та сучасними інструментами організації освітнього процесу для здобувачів освіти з різноманітними освітніми запитами. На нашу думку, провідною місією інклюзивного навчання на першому етапі загальної освіти – початкової – виступають процеси включення дитини з особливими освітніми потребами до освітнього процесу спільно з іншими школярами класу, підтримка команди психолого-педагогічного супроводу. Різноманітні аспекти впровадження норм інклюзії, які схарактеризовані в листі Міністерства освіти і науки України, визначають розподіл фахових обов'язків посадових осіб, що можуть реалізуватись в освітньому процесі за інституційною (денною або вечірньою) формою здобуття освіти [8, с. 2].

Одним із положень організації освітнього процесу в умовах інклюзії передбачено можливості отримання здобувачем освіти комплексу психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг, що надаються відповідно до нормативно-правових документів: законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту»; «Порядку організації інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах» тощо.

Поміж різноманітних послуг в інклюзивному навчанні цінним виступає забезпечення спектра освітніх запитів як у середовищі закладу освіти, так і поза його межами, що впроваджується

з використанням субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання підтримки відповідно до особистих запитів і визначеного рівня підтримки школяра [7, с. 11].

Потенційними можливостями субвенції виступають процеси використання коштів на оплату за проведення корекційно-розвиткових занять і придбання спеціальних засобів корекційної роботи для закладів освіти. Сучасні дидактичні інструменти підтримки містять потенціал для наскрізного використання корекційно-розвиткового компонента в освітньому процесі, який реалізують поруч з учителями-дефектологами вчителі початкових класів і асистенти у власній педагогічній практиці [5].

Виходячи з вищезазначеного, актуальності набуває проблема дослідження змісту фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації корекційно-розвиткового компонента інклюзивного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний філософський концепт освіти в Україні формується під впливом військової агресії, наслідки якої продукують і на рівні початкової освіти нові тенденції розвитку, що зумовлюють першорядність реалізації принципів гуманізації, національно-патріотичного виховання, індивідуального підходу, продукування розвитку особистісних задатків і талантів молодших школярів, які обґрунтовано та представлено в Концепції реалізації державної політики у сфері загальної середньої освіти «Нова українська школа» [6, с. 6].

Узагальнені дослідження Н. Федорчук характеризують сучасні наукові розвідки авторів: І. Бега, О. Бабакіної, Н. Бібик, В. Бондаря, Г. Васянович, О. Дубасенюк, М. Євтуха, І. Зязюна, С. Максименко, Н. Ничкало, О. Пехоти, Г. Пономарьової, О. Савченко, Л. Хомич, які розкривають зміст, роль, основні засади підготовки майбутніх педагогічних фахівців до професійної діяльності у швидкоплинних умовах [12, с. 169].

Вищезазначені дослідники єдині в науковій позиції, що в умовах трансформацій і упродовження кращих світових практик у змісті початкової освіти сучасний учитель початкових класів має володіти професійними компетентностями реалізації функцій коуча, фасилітатора, тьютора, організатора інклюзивного освітнього простору, модератора особистої освітньої траєкторії розвитку молодшого школяра, що натеper відображається у Стандартах вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта [9; 10].

Науковиця І. Демченко узагальнила доробки дослідників: О. Будник, А. Колупасвої, О. Мартинчук, О. Мельник, О. Потамошневої, З. Шевців, щодо теоретичних і практичних аспектів використання сучасних освітніх технологій в умовах реалізації інклюзивної освіти, що розкривають загальні засади фахової підготовки майбутніх учителів [3]. Незважаючи на дослідження із зазначеної проблеми, нині потребує уточнення зміст основних аспектів підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації корекційно-розвиткового компонента інклюзивного навчання у власній професійній діяльності.

Метою дослідження виступає характеристика процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації корекційно-розвиткового компонента інклюзивного навчання в освітньому процесі здобувачів початкової освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Трансформація системи початкової освіти та відповідна підготовка майбутніх учителів початкових класів відбуваються через вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, одним із яких виступає реалізація принципів, що представлені в Концепції «Нова українська школа», і норм інклюзії, які наскрізно презентуються в усіх сферах життєдіяльності суспільства. З огляду на різноманітність освітніх запитів молодших школярів, можна зазначити, що наявність деяких відмінностей у психофізичному розвитку продукує утруднення в досягненні провідної мети початкової освіти, якою є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості [4].

З метою узгодження суперечностей між прагненням здобувачів освіти та перспективами їх досягнення цінною виступає характеристика корекційної спрямованості освітнього процесу для школярів, що мають особливі освітні потреби.

Зазначимо, зміст і обсяг корекційної спрямованості освітнього процесу визначаються відповідно до рівнів підтримки, що детально схарактеризовані в Порядку організації інклюзивного

навчання в закладах загальної середньої освіти від 2021 р. [8]. Визначення рівнів із другого по п'ятий відбувається в результаті комплексної оцінки спеціалістами інклюзивно-ресурсних центрів, перший рівень підтримки визначається та надається представниками супроводу закладу освіти. Зауважимо, що ключовим чинником у визначенні рівня підтримки виступають запити та потреби школяра, саме вони визначають кількість корекційно-розвиткових годин, обсяг фінансування з додаткової субвенції, що буде зорієнтовано на оплату занять і придбання додаткового обладнання для їх проведення, а не нозологія, як це було до впровадження засад інклюзивного навчання. Ключовим поняття корекційно-розвиткового компонента виступає «корекція». Охарактеризуємо його зміст більш детально.

Український педагогічний словник розкриває поняття «корекція» як таке, що використовується у спеціальній педагогіці та передбачає часткове чи повне виправлення відхилень психічного або фізичного розвитку, порушень тієї чи іншої психічної функції. С. Гончаренко зазначає, що мета, завдання, методи, прийоми корекційної практики обираються в кожному випадку залежно від нозології [11, с. 178]. На сучасному етапі зміст поняття «корекція» еволюціонує разом із розвитком суспільства та зміною моделі розуміння потреб: від медичної до соціальної.

Отже, спираючись у корекційному процесі на реалізацію підтримки, до якої в інклюзії залучаються не лише спеціальні педагоги, а і вчителі початкових класів і асистенти, зміст корекційної роботи будується з урахуванням особливостей розвитку й індивідуальних запитів дитини, що відбувається в Україні нині зазвичай не у спеціальних закладах освіти, відповідно до нозології, а в закладах загальної освіти, де навчаються діти, що не мають особливих потреб і запитів.

Підготовка майбутніх учителів початкових класів до реалізації корекційно-розвиткового компонента спирається на врахування вікових особливостей молодших школярів, поміж яких можемо визначити: відсутність життєвого досвіду, безумовний авторитет учителя початкових класів, провідну діяльність – навчання тощо. Беручи до уваги в сукупності сформульовані елементи, одним з основних шляхів реалізації корекційно-розвиткового компонента визначаємо єдність їх упровадження у процеси навчання, виховання, розвитку, формування особистості молодших школярів, що мають особливі освітні потреби.

Зазначимо, що на відміну від корекційно-розвиткових занять, які мають право проводити лише відповідні фахівці, загальні аспекти корекційно-розвиткового компонента у фаховій діяльності враховують у власній роботі вчителі початкових класів і асистенти, відповідно до рекомендацій фахівців: логопедів, олігофренопедагогів, тифлопедагогів, сурдопедагогів, корекційних психологів, соціальних педагогів тощо.

Цінними для нас виступають наукові розвідки О. Гаяш, які формулюють корекційно-розвивальну роботу як таку, що спрямована на розв'язання завдань вчасної допомоги школярам, які мають утруднення в навчанні та шкільній адаптації [2, с. 8].

Виходячи з вищезазначеного, починаючи із другого рівня надання підтримки, реалізується система корекційної допомоги через напрями роботи, основні аспекти якої опосередковано враховують у плануванні освітнього процесу та супроводу як вчителі початкових класів, так і інші педагогічні фахівці, а саме:

- урахування рекомендацій щодо використання медичних, психологічних, педагогічних методів, прийомів, інструментів роботи;
- розвиток особистих моральних якостей у школярів класу та дитини, що отримує особливу підтримку, для забезпечення якісної адаптації в умовах закладу освіти через формування усвідомлення цінності власної позиції та ролі кожної дитини в колективі класу, обов'язків і відповідальності за власні дії, учинки, слова;
- побудова комунікаційної стратегії та сприятливого середовища згідно з вимогами закладу освіти;
- формування навчальних та пізнавальних мотивацій через інтеріоризацію, що забезпечує зміщення зовнішнього інтересу школяра на внутрішні переконання та процеси формування загальнолюдських цінностей;
- розвиток і покращення вже сформованих психофізіологічних функцій, що першорядні для організації навчальної діяльності:

а) фонематичний слух – забезпечує розуміння відмінності звуків мовлення як фонем, побудова правильної вимови; сприймання, розуміння, усвідомлення відмінності змісту слів;

б) розвиток центрального та периферичного мовного апарату;

в) розвиток дрібних м'язів рук і пальців;

д) орієнтація у просторі – формування здатності до оперування просторовими образами, формування вмінь і навичок реалізації ігрової, навчальної, трудової діяльності молодшими школярами;

е) формування візуально-моторної координації в системі «око – рука / рука – око», що передбачає координацію зорового аналізу з руховими реакціями та моторики пальців провідної руки, з урахуванням провідної руки в дитини;

– розширення кругозору, формування здатності до усного, писемного, альтернативного мовлення молодших школярів до рівня, що надасть можливість брати активну участь в освітньому процесі, працювати з дидактичним матеріалом, комунікувати з учасниками освітнього процесу;

– подолання інтелектуальної, навчальної, особистої пасивності в освітньому процесі тощо.

Формування здатності майбутніх учителів початкових класів до реалізації корекційно-розвиткового компонента інклюзивного навчання в освітньому процесі здобувачів початкової освіти передбачає ознайомлення з комплексною роботою різноманітних фахівців, діяльність яких зорієнтована на підвищення розвитку та соціалізації молодшого школяра, послаблення або подолання психофізичних порушень із метою максимально можливого розвитку та підготовки до самостійного життя.

Підготовка майбутніх учителів початкових класів до реалізації корекційно-розвиткового компонента передбачає такі напрями роботи:

– загальну підготовку в межах опанування освітніх компонентів циклу професійної підготовки, які передбачають засвоєння та прийняття власних ціннісних орієнтацій, формування професійної позиції й усвідомлення змісту основних понять інклюзії у процесі вивчення освітнього компонента: «Інклюзивна освіта»;

– психолого-педагогічну підготовку, у межах опанування освітніх компонентів циклу професійної підготовки: «Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі», «Основи патопсихології та психологічного супроводу дітей з ООП»;

– предметну підготовку в межах опанування компетентностей реалізації корекційно-розвиткового компонента у процесі вивчення тем освітніх компонентів із циклу професійної підготовки, а саме: «Планування роботи асистента вчителя»; «Сутність процесів адаптації та модифікацій»; «Дидактично-методичне забезпечення діяльності асистента вчителя із засвоєння програмового матеріалу учнями з особливими освітніми потребами»; «Алгоритм діяльності асистента вчителя: засвоєння знань освітніх галузей дітьми з особливими освітніми потребами»; «Диференціація процесу оцінювання навчальних результатів»; «Стратегії викладання у класах з інклюзивною формою навчання»; «Реалізація корекційно-розвиткового компонента інклюзивного навчання».

У межах предметного напрямку роботи у процесі вивчення освітнього компонента «Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі» майбутні педагогічні фахівці опановують зміст питань щодо сутності та шляхів реалізації корекційно-розвиткового компонента освіти дітей з особливими освітніми потребами. Здобувачі вищої освіти знайомляться з особливостями, які впливають на визначення рівнів і змісту підтримки, а саме: з категорією порушення, у разі наявності; з поняттями «збережені сторони психічної діяльності», «потенціальні задатки дитини»; з наявністю чи відсутністю педагогічної занедбаності; з поточним рівнем знань, умінь і навичок, порівняно з Державним стандартом початкової освіти; з наслідками впливу особливостей розвитку на здатність до навчальної діяльності, поведінку, комунікацію; з персональними ознаками перебігу пізнавальних процесів; з темпом навчальної діяльності, режимом втомлюваності; із сформованістю самооцінки, її рівнем; з розумінням школярем труднощів у власній навчальній діяльності, поведінці, комунікації тощо; з особливостями розвитку емоційно-вольової сфери, що характеризується змістом, якістю, динамікою емоцій, почуттів, волі тощо.

Окремим аспектом підготовки здобувачів вищої освіти виступає формування готовності до визначення й урахування в освітньому процесі сильних сторін дитини, як однієї із провідних умов ефективного впровадження інклюзії в систему початкової освіти.

Зазначені аспекти зосереджують увагу на проблемах формування компетентностей щодо використання різноманітних підходів організації освітнього процесу з урахуванням змісту корекційно-розвиткового компонента у власній професійній діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Зазначимо, що процес підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації корекційно-розвиткового компонента інклюзивного навчання в освітньому процесі здобувачів початкової освіти відповідає змісту формування інтегральної компетентності, виступає змістом професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 013 Початкова освіта [1, с. 9]. Сформованість здатності майбутніх учителів початкових класів до реалізації корекційно-розвиткового компонента інклюзивного навчання в освітньому процесі здобувачів початкової освіти передбачає впровадження системи інноваційних педагогічних засобів у зміст професійної підготовки, через відповідні освітні компоненти, які передбачають формування програмних результатів для забезпечення реалізації інклюзивного навчання.

Перспективою подальших досліджень виступає аналіз закордонного досвіду формування професійних компетентностей для реалізації корекційно-розвиткового компонента інклюзивного навчання в підготовці майбутніх учителів початкових класів.

Література:

1. Інтегральна компетентність як складник професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 013 Початкова освіта / О. Акімова та ін. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. Т. 11. № 5. С. 7–12.
2. Гаяш О. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку : науково-методичний посібник. Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2016. 120 с.
3. Демченко І. Алгоритм квазіпрофесійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів до роботи в умовах інклюзивної освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2013. Вип. 45. С. 40–49.
4. Державний стандарт початкової освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://cutt.ly/ewDhQs8V> (дата звернення: 26.12.2023).
5. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році : лист Міністерства освіти і науки України від 31 серпня 2020 р. № 1/9–495 URL: [file:///C:/Users/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BB/Downloads/5f4f3994b43e6123926374%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BB/Downloads/5f4f3994b43e6123926374%20(2).pdf) (дата звернення: 26.12.2023).
6. Концепція Нової української школи. 2016. URL: <https://cutt.ly/NwDffEYS> (дата звернення: 26.12.2023).
7. Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2020 р. : постанова Кабінету Міністрів України від 26 лютого 2020 р. № 152. URL: <https://cutt.ly/TwDeziCo> (дата звернення: 26.12.2023).
8. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957. URL: <https://cutt.ly/EwDQgyu1> (дата звернення: 26.12.2023).
9. Стандарт вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня. Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка. Спеціальність – 013 Початкова освіта. URL: <https://cutt.ly/xwDfQu3h> (дата звернення: 26.12.2023)
10. Стандарт вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Ступінь – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка. Спеціальність – 013 Початкова освіта. URL: <https://cutt.ly/KwDfmuJi> (дата звернення: 26.12.2023).
11. Гончаренко С. Український педагогічний словник / гол. ред. С. Головка. Київ : Либідь, 1997. С. 178.
12. Федорчук Н. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до реалізації концепції Нової української школи. *Нові технології навчання*. 2022. № 96. С. 168–73.

References:

1. Akimova, O., Kuznetsova, O., & Odarchenko, V. (2023). Integralna kompetentnist yak skladnyk profesiinoi pidhotovky maibutnix fakhivtsiv spetsialnosti 013 Pochatkova osvita [Integral competence as a component of professional training of future specialists in specialty 013 primary education]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka*. Tom 11. № 5. pp. 7–12 [in Ukrainian].

2. Haiash, O.V. (2016). Korektsiino-rozvyvalna robota z ditmy z osoblyvostiamy psykhozviznychnoho rozvytku [Correctional and developmental work with children with special psychophysical development]. *Naukovo-metodychnyi posibnyk*. Uzhhorod : Informatsiino-vydavnychiy tsentr ZIPPO, P. 120 [in Ukrainian].
3. Demchenko, I. (2013). Alhorytm kvaziprofesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv do roboty v umovakh inkluzyvnoi osvity [Algorithm of quasi-professional training of the future primary school teacher to work in the conditions of inclusive education]. *Psykholoho-pedahohichni problemy silskoi shkoly*. 45, pp. 40–49 [in Ukrainian].
4. Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity [State standard of primary education] (2018). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 liutoho 2018 r. № 87. Retrieved from: <https://cutt.ly/ewDhQs8V> (data zvernennia: 26.12.2023) [in Ukrainian].
5. Instruktyvno-metodychni rekomendatsii shchodo orhanizatsii navchannia osib z osoblyvymy osvitnimy potrebamy u zakladakh zahalnoi serednoi osvity u 2020/2021 navchalnomu rotsi [Instructional and methodological recommendations regarding the organization of education of persons with special educational needs in institutions of general secondary education in the 2020/2021 academic year]. Lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 31 serpnia 2020 r. № 1/9–495. Retrieved from: [file:///C:/Users/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BB/Downloads/5f4f3994b43e6123926374%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BB/Downloads/5f4f3994b43e6123926374%20(2).pdf) (data zvernennia: 26.12.2023) [in Ukrainian].
6. Kontseptsiiia Novoi ukrainskoi shkoly [Concept of the New Ukrainian School] (2016). Retrieved from: <https://cutt.ly/NwDffEYS> (data zvernennia: 26.12.2023) [in Ukrainian].
7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26.02.2020 № 152 “Deiaki pytannia vykorystannia subventsii z derzhavnoho biudzhetu mistsevym biudzhetam na nadannia derzhavnoi pidtrymky osobam z osoblyvymy osvitnimy potrebamy u 2020 rotsi” [Some issues of using subventions from the state budget to local budgets for providing state support to persons with special educational needs in 2020]. Retrieved from: <https://cutt.ly/TwDeziCo> (data zvernennia: 26.12.2023) [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii inkluzyvnoho navchannia u zakladakh zahalnoi serednoi osvity [On approval of the Procedure for organizing inclusive education in general secondary education institutions]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 veresnia 2021 r. № 957. Retrieved from: <https://cutt.ly/EwDQgyy1> (data zvernennia: 26.12.2023) [in Ukrainian].
9. Standart vyshchoi osvity tretoho (osvitno-naukovoho) rivnia. Haluz znan – 01 Osvita/Pedahohika. Spetsialnist – 013 Pochatkova osvita. Retrieved from: <https://cutt.ly/xwDfQu3h> (data zvernennia: 26.12.2023) [in Ukrainian].
10. Standart vyshchoi osvity Ukrainy. Pershyi (bakalavrskiy) riven vyshchoi osvity. Stupin – bakalavr. Haluz znan – 01 Osvita/Pedahohika. Spetsialnist – 013 Pochatkova osvita [Standard of higher education of Ukraine. First (bachelor) level of higher education. Bachelor’s degree. Field of knowledge – 01 Education/Pedagogy. Specialty – 013 Primary education]. Retrieved from: <https://cutt.ly/KwDfmuJi> (data zvernennia: 26.12.2023) [in Ukrainian].
11. *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]* (1997). Semen Honcharenko; hol. red. S. Holovko. Kyiv: Lybid, 1997. P. 178. [in Ukrainian].
12. Fedorchuk, N. (2022). Pidhotovka maibutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv do realizatsii kontseptsii Novoi ukrainskoi shkoly [Preparation of future primary school teachers for the implementation of the concept of the New Ukrainian School]. *Novi tekhnolohii navchannia*. 96, pp. 168–73 [in Ukrainian].